

تأثیر مؤلفه‌های جمعیتی بر احساس مطبوعیت محیطی، پژوهشی در پنج منطقه انتخابی شهر تهران*

محمد میرزایی*

منصور شریفی+

این مقاله با تأکید بر رابطه جمعیت و محیط زیست با در نظر داشتن مفهوم مطبوعیت محیطی به عنوان متغیری زیست‌محیطی درصدد است تا با نگرشی بین‌رشته‌ای. ضمن بررسی رابطه مؤلفه‌های جمعیتی با مفاهیم مطبوعیت‌های محیطی شهر، تأثیر این مطبوعیت‌ها را بر تمایل افراد به جابه‌جایی محل سکونت خرد اندازه‌گیری نماید. در این پژوهش با ۸۵۸ نفر از شهروندان پنج منطقه شهر تهران واقع در سبزه‌ساز تا ۶۴ سال مصاحبه شده است. ابزار تحقیق پرسشنامه‌ای شامل ۱۰۳ گویه برای اندازه‌گیری مفاهیم ۹ گانه مطبوعیت محیطی، سؤالات مربوط به ویژگی‌های فردی و خانوار و محل سکونت و سؤالات مربوط به تمایلات افراد به جابه‌جایی بوده است. نتایج نشان می‌دهند که پاسخگویان ارزش‌های مطبوعیت شهری را مهم ارزیابی نموده‌اند و مطبوعیت‌ها از لحاظ کمی و کیفی در افراد، تمایزات دروسی و چگونگی توزیع مطبوعیت‌ها در مناطق مورد بررسی دارای اختلاف‌های معنی‌دار هستند. مفاهیم ۹ گانه اندازه‌گیری شده در مناطق مورد بررسی دارای همبستگی‌های معنی‌دار با سن، جنس، تحصیلات، شغل، درآمد، وضعیت تأهل و طول مدت اقامت خانوار در محل سکونت پاسخگویان بوده‌اند. همچنین ۵۸/۳ درصد از تمایلات به جابه‌جایی افراد به متغیرهای جمعیتی و مطبوعیتی قابل ارجاع است.

واژگان کلیدی: مطبوعیت‌های شهری، دانش مطبوعیتی، مؤلفه‌های جمعیتی، محل اقامت، جابه‌جایی، رگرسینون‌نحسبیک، مناطق تهران.

*: این مقاله مستخرج از رساله دکتری جمعیت‌شناسی با همین عنوان است و از حمایت مالی مرکز مطالعات جمعیتی آسیا-اقیانوسیه بهره‌مند شده است.

mmirzaie@ut.ac.ir

☆ استاد جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران

+ دانشجوی دکتری جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران و مربی دانشگاه آزاد اسلامی

msharifi@IAU-Garmsar.Ac.IR

مقدمه و طرح مسئله

تغییراتی که امروزه در طبیعت و محیط زیست حاصل شده آنچنان اثرات وسیع و گسترده‌ای بر جامعه انسانی داشته که توجه دانشمندان را به‌طور جدی به مسایل و عواقب متعدد ناشی از این تغییرات و دستکاری‌ها جلب نموده است. تغییر در مقیاس اعمال انسان سیر طبیعی فرایندهای زیست‌محیطی را تغییر داده و هم‌اکنون این واقعیت غیر قابل انکار به‌نظر می‌رسد که انسان مهم‌ترین و اصلی‌ترین عامل ایجاد عدم تعادل در مناسبات میان خود و محیط زیست پیرامونی‌اش به‌شمار می‌رود (هاریس ۲۰۰۴، براون و دیگران ۲۰۰۰، آپلین و دیگران ۱۹۹۹، مک‌کسین ۱۹۹۸، هاردین ۱۹۹۳، میدوز و دیگران ۱۹۷۲). به لحاظ تاریخی، فرایند نوسازی یا تجدید^۱ در اروپای قرون شانزده تا نوزده میلادی که موجب ایجاد و توسعه جامعه مدرن امروزی گشت، به مدد عوامل اقتصادی و اجتماعی و پیشرفت علوم موجب کاهش قابل توجهی در مرگ و میر و در نتیجه افزایش انفجاری جمعیت (ارلیش ۱۹۶۸) انسان‌ها شد. شناخت علمی، جهان‌بینی مبتنی بر عقلانیت، شهرنشینی و صنعتی شدن به منزله بارزترین نمادهای این فرایند شمرده می‌شوند که رابطه میان محیط زیست طبیعی و جامعه انسانی را دچار تحولی بنیادی کرده است (کودورت ۲۰۰۳: ۱۰۳).

توسعه اجتماعی-اقتصادی با رشد جمعیت و شهرنشینی توأم بوده است و می‌توان گفت که پس از انقلاب صنعتی، شهرنشینی به‌عنوان یک فرایند غیر قابل بازگشت، مهم‌ترین تحول دوران زندگی بشر در قرن بیستم به‌شمار می‌رود. جمعیت جهان از حدود دو میلیارد نفر در سال ۱۹۳۰ به بیش از شش و نیم میلیارد نفر در حال حاضر افزایش غیرمنتظره‌ای یافته است. در حالی که در سال ۱۹۶۰ فقط حدود یک‌سوم جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کردند، این نسبت در ۱۹۹۹ به نزدیک ۴۷ درصد و در ۲۰۰۹ به ۵۰ درصد بالغ گردیده (دفتر آمار جمعیتی ۲۰۰۹) و سرعت افزایش نرخ شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه بسیار بالاتر از کشورهای توسعه یافته است، بین سال‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۹۰ نرخ شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه از کمتر از ۲۲ درصد به بیش از ۴۰ درصد افزایش داشته است. این در حالی است که قریب ۸۰ درصد جمعیت جهان در سال ۱۹۹۹ در کشورهای توسعه‌نیافته زندگی می‌کرده‌اند (سازمان ملل ۱۹۹۹a). انتظار می‌رود برای سال‌های ۲۰۳۰ حدود ۵ میلیارد نفر در مناطق شهری ساکن باشند که هشتاد درصد آن‌ها در

1. Modernization

کشورهای در حال توسعه خواهند بود (صندوق جمعیت سازمان ملل 2007). رشد سریع شهرنشینی مکانیزم‌های توسعه زیر ساخت‌ها و کنترل‌های مقابله با آلودگی و سایر تولیدات جانبی رشد جمعیت را خنثی می‌کند به طوری که اغلب نتیجه آن در آلودگی آب، هوا و سایر عوارض محیطی دیده می‌شود. شهرنشینی می‌تواند الگوهای آب و هوایی محلی را تغییر دهد. در شهرهای بالای ده میلیون نفر، متوسط سالانه دما حداقل چهار درجه فارنهایت از مناطق روستایی بیشتر است. همچنین برنامه‌ریزی غیرکارآ، نامطلوب و غیر مؤثر شهری منجر به تغییر کاربری زمین و از دست دادن زمین‌های کشاورزی و زیست بوم طبیعی می‌شود (داوانزو 2001).

اکنون یکی از مباحث اساسی که در مقابل جوامع در حال توسعه قرار دارد این است که نواحی شهری تقریباً تنها جایگاهی خواهند بود که مسایل محیطی، جمعیت‌شناختی، اجتماعی و اقتصادی را در روی انسان قرار می‌دهد. شهر به عنوان متن حیاتی و اساسی در تطور مسایل زیست محیطی جهان آینده مطرح خواهد بود. در حال حاضر جهان با چالش‌های اساسی در زمینه محیط زیست مواجه شده است و مسلماً مدیریت تغییرات و تحولات جمعیت شهرنشین یکی از مهم‌ترین چالش‌های چند دهه آینده جهان خواهد بود (بروکرفوف 2000). مطبوعیت محیطی^۱ یکی از ویژگی‌هایی است که براساس آن می‌توان تعامل محیط زیست (شهری) و انسان را مورد بررسی و ارزیابی قرار داد. مطبوعیت به گونه‌ای پیوسته با شهرنشینی همراه بوده است. در حقیقت شاید به جرئت بتوان ادعا کرد که مطبوعیت‌های محیط شهری خود به نوعی از ابتدا تاکنون موجب گسترش و رشد شهرها نیز بوده است.

مروری بر ادبیات مربوط به مفهوم مطبوعیت محیطی شهر حاکی از اهمیت آن در مباحث جمعیت‌شناختی، محیط زیست، اقتصادی، جامعه‌شناختی، بوم‌شناسی شهری^۲، برنامه‌ریزی شهری، مسایل مرتبط با کیفیت زندگی انسان و سایر حیطه‌های علمی است. از سوی دیگر ساختمان سنی جمعیت یا چگونگی توزیع و پراکندگی جمعیت در سنین مختلف یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های جمعیتی به‌شمار می‌آید. این موضوع با در نظر داشتن پویایی و تحولات اخیر جمعیت ایران از لحاظ باروری در سطح بالا و جوانی جمعیت تا اواسط دهه ۱۳۶۰، کاهش سریع باروری در دو دهه اخیر و در نتیجه انتقال به جمعیتی سالمند طی چند دهه آتی و ارتباط آن با تقاضاهای مرتبط با مطبوعیت محیطی از سوی جمعیت، اهمیتی مضاعف پیدا می‌کند. افزایش طبیعی جمعیت ناشی از کاهش قابل ملاحظه مرگ و میر و استمرار نرخ باروری بالا و

1. Environmental Amenity

2. Urban Ecology

به‌ویژه در دوره ۳۰ ساله از ۱۳۳۵ تا ۱۳۶۵، جمعیت کشور را در نیم قرن اخیر از ۱۸/۹ میلیون نفر با ۳۱/۵ درصد شهرنشینی به بیش از ۷۰ میلیون نفر در ۱۳۸۵ رسانیده است که در این سال قریب ۶۸/۵ درصد آن ساکن نقاط شهری بوده‌اند. جدول ۱ تغییرات جمعیت ایران را در طول نیم قرن به همراه ترکیب شهری و روستایی آن نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱. تغییرات جمعیت شهری و روستایی ایران ۱۳۳۵-۱۳۸۵

جمعیت کل	توزیع نسبی (درصد)		جمعیت		سال
	روستایی	شهری	روستایی	شهری	
۱۸۹۵۴۷۰۴	۶۸/۳	۳۱/۷	۱۲۹۵۲۰۸۲	۶۰۰۲۶۲۱	۱۳۳۵
۲۵۷۸۸۷۲۲	۶۲/۰	۳۸/۰	۱۵۹۹۲۹۱۲	۹۷۹۵۸۱۰	۱۳۴۵
۳۳۷۰۸۷۴۴	۵۳/۰	۴۷/۰	۱۷۸۵۴۰۶۴	۱۵۸۵۴۶۸۰	۱۳۵۵
۴۹۴۴۵۰۱۰	۴۵/۷	۵۴/۳	۲۲۶۰۰۴۴۹	۲۶۸۴۴۵۶۱	۱۳۶۵
۶۰۰۵۵۴۸۸	۳۸/۷	۶۱/۳	۲۳۲۳۷۶۹۹	۳۶۸۱۷۷۸۹	۱۳۷۵
۷۰۴۷۲۸۴۶	۳۱/۵	۶۸/۵	۲۲۲۲۷۷۷۱	۴۸۲۴۵۰۷۵	۱۳۸۵

ماخذ: گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵

اطلاعات جدول شماره ۱ حاکی از جابه‌جا شدن نسبت درصد جمعیت روستایی با شهری در نیم قرن اخیر است. جمعیت شهرنشین از حدود ۶ میلیون نفر در ۱۳۳۵ به ۴۸/۲ میلیون نفر در ۱۳۸۵ افزایش یافته و تعداد کل جمعیت کشور نیز در این پنجاه سال نزدیک به چهار برابر شده است. این اطلاعات به‌طور کلی روند سریع شهرنشینی در کشور را نشان می‌دهد. بیش از دو سوم جمعیت کشور در شهرها زندگی می‌کنند و به‌طور طبیعی متقاضی مطبوعیت محیطی شهرهای محل سکونت خویش هستند. از سوی دیگر قسمت اعظم جمعیت کشور در سال‌های جوانی قرار داشته و متقاضی مطبوعیت‌های شهری متناسب با سن خود هستند و تغییرات ساختمان جمعیت جوان کشور و سالمندی آن در آینده موجب تغییر در انواع مطبوعیت‌های مورد نیاز جمعیت خواهد شد. همچنین تغییرات بسیار عمده‌ای در نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بیشتر در کشور در دو دهه گذشته قابل مشاهده است. میزان عمومی باسوادان در جمعیت ۶ ساله و بیشتر کل کشور از ۶۱/۷ درصد در سال ۱۳۶۵ به ۸۴/۶ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. این میزان در جمعیت شهری بیشتر از ۶ ساله کل کشور به ۸۸/۹ درصد در سال ۱۳۸۵ بالغ گردیده است.

جمعیت باسواد انتظارات بیشتر و پیچیده‌تری در ارتباط با مطبوعیت‌های محیطی دارند.

افزایش قابل ملاحظه نسبت جمعیت ۱۵-۲۹ ساله در طول دو دهه همراه با کاهش مستمر باروری در کشور نشان می‌دهد که سهم این گروه سنی از ۲۶/۳۷ درصد جمعیت به ۳۵/۳۹ درصد افزایش داشته است. چنین نسبت بالایی از جوانان که از سطح تحصیلات بالاتری نیز برخوردارند متقاضی مطبوعیت‌های محیطی خاص این گروه سنی هستند. جمعیت جوان امروز در آینده‌ای نه‌چندان دور به‌عنوان یک جمعیت سالمند خواستار مطبوعیت‌های محیطی بسیار متفاوتی در مقایسه با امروز خواهد بود. بنابراین لزوم و ضرورت انجام تحقیقاتی از این دست درباره جمعیت ایران با در نظر داشتن ترکیب سنی آن و پویایی‌های ساختمان جمعیت کشور قابل توجه خواهد بود. پژوهش حاضر نیز با تأکید بر مفهوم مطبوعیت محیطی در پی بررسی کیفیت رابطه انسان و محیط زیست شهری برآمده است.

پیشینه مطالعاتی مطبوعیت‌های محیطی

دهه‌های هفتم و هشتم قرن بیستم میلادی شاهد آغاز توجه فزاینده به پژوهش‌های مرتبط با رشد شهر^۱، گسترش سطحی محیط شهری^۲، ارزش‌های مطبوعیت، کیفیت زندگی و تغییرات جمعیتی^۳ ساکنان شهرها است. این موضوع به‌ویژه از نیمه دهه ۱۹۸۰ در تحقیقات درباره کیفیت محیط شهر و کیفیت زندگی قابل مشاهده است (چاپمن و لارکهام ۱۹۹۹). مرور جامعی بر تئوری‌های موجود و پژوهش‌های تجربی انجام شده حدود هفتاد متغیر مؤثر بر تعامل میان تغییرات جمعیت و محیط شهری را مشخص می‌سازد (چی ۲۰۰۶، ۷۹).

جاکوبز و مامفورد گسترش و پراکندگی شهر در سطح و تغییر کاربری زمین‌های نواحی روستایی و الحاق آن‌ها به شهر را بر جامعه‌پذیری، تنوع و گوناگونی فرهنگ و دسترسی به مطبوعیت‌های محیطی مؤثر دانسته و آن را موجب تنزل معیارهای کیفیت زندگی و کاهش فرصت‌های شهروندان در لذت بردن از زندگی در شهر ذکر کرده‌اند (جاکوبز ۱۹۶۱، مامفورد ۱۹۳۷). شین و همکاران ضمن بررسی مسایل محیط شهری در کشورهای توسعه‌نیافته آسیایی که دارای درآمد سرانه کم و یا متوسط هستند، مسایل محیطی شهر را در سه گروه آلودگی‌ها^۴، انباشت و تراکم جمعیت^۵ و تخریب نظام منابع زیست‌محیطی^۶ جای می‌دهند و حداقل چهار پیامد عمده را در قابلیت تولید^۷، سلامت و ایمنی انسان^۸، مطبوعیت^۹ و بوم‌شناختی^{۱۰} ناشی از

1. Urban Growth

2. Urban Sprawl

3. Population Changes

4. Pollution

5. Congestion

6. Degradation of Natural Support System

7. Productivity

مسایل فوق نام می‌برند (شین و دیگران ۱۹۹۷). اکولوژیست‌های شهری کلاسیک مانند مامفورد^{۱۱}، ویرث^{۱۲}، برگس^{۱۳} و جاکوبز^{۱۴} شکل متراکم شهر را برای زندگی بسیار حیاتی دانسته‌اند (برگس ۱۹۶۷، جاکوبز ۱۹۶۱، مامفورد ۱۹۳۷، ورت ۱۹۳۸). محققان جدیدتر مانند تری نیکولاس کلارک^{۱۵}، پیتر هال^{۱۶}، ریچارد فلوریدا^{۱۷}، دیوید کلارک^{۱۸}، ادوارد گلیرز^{۱۹} و میچل پورتر^{۲۰} تأکید فزاینده‌ای بر نقش شهر و اهمیت اساسی آن در فراهم آوردن کیفیت زندگی مطلوب برای ساکنین دارند.

مطبوعیت محیط شهری^{۲۱} به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین مفاهیم مطرح شده دربارهٔ اثر محیط زیست بر انسان از جنبه‌های گوناگون و متنوعی نظیر ارزیابی کیفیت زندگی انسان در محیط، به‌کارگیری در برنامه‌ریزی‌های شهری و پایش^{۲۲} مسایل شهری، بسیار مورد توجه محققین در رشته‌های متفاوت قرار داشته است (اولمان ۱۹۵۴، کوپاک ۱۹۸۸، روبک ۱۹۸۸، گریوز و والدمن ۱۹۹۱، ماتور و استین ۱۹۹۳، گریوز و دیگران ۱۹۹۹، پوپ ۲۰۰۱، ماهن ۲۰۰۵). مطبوعیت‌ها برای مردم بسیار ارزشمند تلقی می‌شوند و اثر عمده‌ای بر بازار نیروی کار، زمین و کیفیت زندگی شهری دارند (رویک ۱۹۸۲). این مفهوم از لحاظ پیامدهای آن مانند رشد و گسترش شهر و کیفیت زندگی در شهرها و ارزیابی سرمایه‌های زیست‌محیطی و سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی نیز به کرات مورد بررسی واقع شده است (رن ۲۰۰۴، هیل و اسپارگو ۲۰۰۲، وین هون ۲۰۰۰، بل ۱۹۹۹، بالدوین ۱۹۷۱). نقش این مفهوم در توسعهٔ اقتصادی مناطق شهری و روستایی و تأثیر آن بر موضوعاتی نظیر اوقات فراغت، تفریحات و سرگرمی، الگوهای اسکان انسان‌ها و جابه‌جایی جمعیت و مؤسسات و مشاغل در مناطق شهری و حومه (فلوریدا ۲۰۰۲، کلارک ۲۰۰۳، گلیرز و دیگران ۲۰۰۰، میلر ۲۰۰۳) به کرات مورد تحقیق قرار گرفته است. میلر در تحقیقی دربارهٔ شهرهای آمریکا به نقش تحصیلات افراد در تولید تقاضا برای مطبوعیت‌های فرهنگی اشاره دارد (میلر ۲۰۰۳). هانتز و دیگران نیز به نقش اساسی مطبوعیت‌ها در تشویق مردم به حرکت و جابه‌جایی پرداخته‌اند (هانتز و دیگران

8. Human Health and Safety

10. Ecology

12. Wirth

14. Jane Jacobs

16. Sir Peter Hall

18. David Clark

20. Michael Porter

22. Monitoring

9. Amenity

11. Mumford

13. Burgess

15. Terry Nicholas Clark

17. Richard Florida

19. Edward L. Glaeser

21. Urban Amenity

(۲۰۰۴). ببرز و لیندال (۱۹۹۶) نیز معتقدند که مردم برای مطبوعیت‌ها ارزش قایل می‌شوند و محلی را که در آن زندگی و کار می‌کنند را براساس مطبوعیت‌های آن محل انتخاب می‌کنند. گو و گرین نیز به تأثیر مطبوعیت‌ها بر کیفیت زندگی مردم تأکید داشته و معتقدند مردم مکان‌های حاوی مطبوعیت را برای زندگی انتخاب می‌کنند (گو و گرین ۲۰۰۲). کرومارتی با بررسی اثر مطبوعیت‌ها بر الگوهای مهاجرت معتقد است که افراد در ارتباط با بازنشستگی، سالمندی، گردشگری، تفریح و سرگرمی و سایر فعالیت‌های مرتبط با این‌ها جابه‌جا می‌شوند (کرومارتی ۲۰۰۱).

با این‌که امروزه بسیاری از جریان‌های معکوس مهاجرتی از شهرها به حومه و روستاها و مهاجرت سالمندان نیز با مطبوعیت محیط شهری مرتبط است (دیلمن ۱۹۷۹، کوپک ۱۹۸۸، مایر و اسپیر ۱۹۸۸، والترز ۲۰۰۰، هابز و کمپیل ۱۹۷۶، راتج و هایمن ۱۹۹۹)، اما کمتر توجهی بر عوامل مؤثر بر این مفهوم و علی‌الخصوص عوامل جمعیتی مؤثر بر آن معطوف شده است و با این‌که برخی از ویژگی‌های جمعیتی به‌عنوان معرف‌های این مفهوم در اندازه‌گیری آن به‌کار گرفته می‌شوند لیکن مطالعات معدودی به نقش و تأثیر مؤلفه‌های جمعیتی بر مطبوعیت محیط شهری پرداخته‌اند. کلارک و فلوریدا مطبوعیت‌های گوناگون محیط شهری را عاملی مهم برای جذب سرمایه‌های انسانی و انگیزه اصلی رشد اقتصادی شهرها دانسته‌اند (کلارک ۲۰۰۳، فلوریدا ۲۰۰۲). به‌گفته فلوریدا شهرهایی که دارای درجه مطبوعیت بالایی از لحاظ موسیقی، هنر، تکنولوژی و ورزش هستند دامنه متنوعی از سبک زندگی را برای قشری از جامعه که او آن را طبقه خلاق^۲ می‌نامد در بیرون از منزل فراهم می‌آورند. به نظر فلوریدا طبقه خلاق مردمانی هستند که در علوم، امور مالی، امور حقوقی، هنر، امور فراغت و سرگرمی مشغول هستند. این طبقه نوظهور که در شهرها پدید آمده است تولید اقتصاد خلاق را نیز به همراه داشته است که آن خود به‌عنوان نیروی محرکه رشد اقتصادی برای بسیاری از شهرها و مناطق عمل کرده است (فلوریدا ۲۰۰۴، ۲۰۰۲).

وجود مطبوعیت‌ها موجب تحرک و جابه‌جایی مردم به سوی آن شهرها می‌شود. همین‌طور گوناگونی و تنوع به خودی خود نیز باعث جلب مردم می‌شود. جامعه‌ای که دارای تنوع قومی، سنی و مناظر زیبا باشد به‌عنوان یک فضای باز و جدید برای دیگران جذاب خواهد بود. این تنوع به معنی هیجان و انرژی بیشتر نیز مطرح است. فلوریدا همچنین از اصالت^۳ به‌عنوان عنصر مهم مطبوعیت نام می‌برد و آن را ناشی از ساختمان‌های تاریخی، محله‌های قدیمی،

1. Indicator
3. Authenticity

2. Creative Class

تالارهای اجرای موسیقی و صفات یا ویژگی‌های فرهنگی می‌داند (فلوریدا ۲۰۰۲). تری کلارک نشان داده است که مطبوعیت‌های متفاوت موجب جذب جمعیت‌های متفاوت می‌شود. او به دو گروه مطبوعیت‌های طبیعی^۱ و مطبوعیت‌های ساختی^۲ اشاره دارد. مطبوعیت‌های طبیعی شامل مؤلفه‌های عمده‌ای چون آب و هوای معتدل و محیط طبیعی دلپذیر و مطبوعیت‌های ساختی مانند موزه‌ها، پارک‌ها، سالن‌های موسیقی، سینماها، ورزشگاه‌ها، سالن‌های تئاتر و کتابخانه‌ها عمومی و از این قبیل هستند. به نظر کلارک جوان‌ترها و تحصیل‌کرده‌ها بیشتر به مکان‌هایی که واجد مطبوعیت‌های ساختی است گرایش دارند در حالی که سالمندان به جاهایی که مطبوعیت طبیعی دارد علاقه‌مند هستند همچنین افرادی که در صنایع و امور فنی کار می‌کنند مکان‌هایی که واجد هر دو نوع مطبوعیت باشد را ترجیح می‌دهند (کلارک ۲۰۰۳). در حقیقت به نظر کلارک ناهمگونی جمعیت‌ها موجب تمایل و جذب آنان به سمت مطبوعیت‌های مختلفی می‌شود.

پژوهش‌های متعددی الگوهای جریان مهاجرتی معکوس مرتبط با مطبوعیت را از نواحی شهری به حومه شهرها و روستاها در سنین بازنشستگی و سالخوردگی تأیید می‌کنند (والترز ۲۰۰۰، مایر و اسپیر ۱۹۸۸، گریوز و والدمن ۱۹۹۱، راجرز ۱۹۸۸). مطبوعیت‌های مرتبط با فرهنگ نیز اهمیت بسیاری در ادبیات موضوع به خود اختصاص داده‌اند. مطبوعیت‌های فرهنگی^۳ به ساکنان شهرها اجازه می‌دهند تا از ویژگی‌های مختلف و متمایز اجتماع خود لذت ببرند و در یک فرایند اجتماعی شدن با سایر افراد جامعه شرکت داشته باشند و موجب توسعه اقتصادی شهر شوند. توسعه اقتصادی باعث می‌شود تا برخی درآمد بیشتری برای خرج کردن داشته باشند و آن را در تفریح و سرگرمی، فعالیت‌های فرهنگی و مفرح^۴ مانند رستوران‌های شیک، مراکز خرید، مراکز ورزشی و از این قبیل مصرف کنند (فلوریدا ۲۰۰۴). دیوید کلارک معتقد است اگرچه مناطق کم‌تراکم و توسعه سطحی و پراکنده شهرها ممکن است برخی از ترجیحات ساکنین را برآورده سازد لیکن گسترش سطحی شهر نیازمند کنترل و تنظیماتی کافی و دایمی است (کلارک ۲۰۰۳). فعالیت‌های فرهنگی نیازی بسیار اساسی برای حیات اقتصادی شهر هستند (کلارک و دیگران ۲۰۰۲، ۵۰۰-۵۱۳) زیرا مطبوعیت‌های شهری برای تجلی یافتن خلاقیت‌های فرهنگی و بهبود کیفیت زندگی نقشی اساسی دارند (بی ۲۰۰۶، ۳۵).

نظریات دیگری نیز وجود دارند که گسترش سطحی شهر را برای کیفیت زندگی و ارتقای مطبوعیت‌ها مفید می‌دانند و آن را موجب ظهور نوعی سبک زندگی می‌پندارند که شرایط

1. Natural Amenities
3. Cultural Amenities

2. Constructed Amenities
4. Recreational

خصوصی تر، ایمنی بیشتر، فضای باز بهتر، محیط طبیعی زیباتر و احساس استقلال کامل تری را به همراه پیشرفت وسایل ارتباطی اعم از تکنولوژیک و رسانه‌ای، کیفیت زندگی مطلوب تری برای انسان‌ها مهیا می‌کند (گوردون و ریچاردسون ۲۰۰۰، یی ۲۰۰۶). پارفکت و پاور به وجود یک رابطه معنوی و احساسی بسیار قوی میان مردم و محیط دست ساخته آن‌ها اعتقاد دارند و این احساسات و ادراکات متفاوت افراد و گروه‌ها به فرهنگ و ارزش‌ها و پیشینه تاریخی آن‌ها قابل ارجاع است (پارفکت و پاور ۱۹۹۷). اولمان با تعریف مطبوعیت به عنوان پیش شرط زندگی دلچسب و خوشایند، آن را موجب توسعه و رشد منطقه‌ای و شهرها دانسته است (اولمان ۱۹۵۴). گلایزر و دیگران مفهوم مطبوعیت را در پاسخ به این سؤال که چرا برخی از شهرها برای انسان‌ها جذاب‌اند مطرح می‌سازند. به گفته گلایزر جذابیت یک محل (شهر) به مطبوعیت‌هایی که آن محل می‌تواند ارائه دهد بستگی دارد. او مطبوعیت‌های شهری را در چهار گروه: تنوع و گوناگونی غنی از خدمات و کالاهای مصرفی، محل‌های مناسب از لحاظ زیبایی شناختی (معماری)، خدمات عمومی خوب و مناسب (مدارس خوب، فقدان بزهکاری) و سرعت در جابه‌جایی (مردم، کالاهای، ایده‌ها) طبقه‌بندی می‌کند (گلایزر و دیگران ۲۰۰۰). رن در پژوهش خود با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی^۱ دو دسته مطبوعیت‌ها را از یکدیگر تمایز داده است و مطبوعیت‌های عمومی^۲ و مطبوعیت‌های خلاقیتی^۳ را مطرح نموده است (رن ۲۰۰۴). کوپاک نیز در تعریف خود از مطبوعیت به آن دسته از صفات جذاب و سرمایه‌های ذخیره شده در یک محل که ماهیتی بیشتر نامحسوس دارند و در درجه اول نیازهای روانی را ارضا می‌کنند تا نیازهای فیزیکی و توسط مردم مطبوع تلقی و ادراک می‌شوند اشاره دارد. کوپاک در تعریف خود تمایز میان مفهوم مطبوعیت و زیر ساخت‌هایی که برای فراهم آوردن آن لازم است را بیان می‌دارد (کوپاک ۱۹۸۸، ۱۹۸۵).

حجم وسیعی از ادبیات نظری و تجربی درباره رابطه جمعیت، وضعیت شهر، کیفیت زندگی و مطبوعیت محیطی وجود دارد. آنچه که از مطالعه ادبیات موجود قابل درک است این است که مفاهیم مطبوعیت و شکل شهر و کیفیت زندگی ساکنین و ویژگی‌های جمعیتی شهر در ارتباط نزدیکی با یکدیگر هستند. شهرها در ابتدای بنیاد شدن جزئی از محیط طبیعی را به اشغال خود در آورده و پس از آن در یک سیر تاریخی به رشد و گسترش ادامه می‌دهند. از نظر شکل، گسترش شهرها یا این‌که در سطح صورت می‌گیرد و یا این‌که گسترش آن به شکل فشرده اتفاق می‌افتد. به طوری که سرازیر شدن جمعیت به شهرها معمولاً با یکی از این نوع پاسخ‌ها روبه‌رو بوده است:

1. Explorative Factor Analysis
3. Creative Amenities

2. General Amenities

یا شهرها مساحت بزرگ‌تری یافته‌اند و یا ارتفاع ساختمان‌ها و تراکم درون‌شهرها افزایش پیدا کرده است و یا ترکیبی از هر دو.

در همین فرایند است که مطبوعیت محیطی و کیفیت زندگی نیز مطرح می‌شوند. مطبوعیت‌ها مقدم بر کیفیت زندگی اند زیرا بلاواسطه به انسان و محیط متصل‌اند. سپس محیط و مطبوعیت به همراه یکدیگر اندازه یا مقداری از کیفیت زندگی را به انسان عرضه می‌کنند. شهر به‌عنوان محیط انسان ساخته، بستر لازم را برای انجام تعاملات گوناگون اجتماعی فراهم می‌آورد. جمعیت بزرگی در شهرها زندگی می‌کنند و مسلماً بر محیط شهری اثر می‌کنند و از آن اثر می‌پذیرند. این محیط شهر است که امکان تعاملات اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را برای انسان‌ها مهیا می‌سازد. مطبوعیت نیز به‌عنوان یک متغیر محیطی لاجرم با این تعاملات مرتبط است، از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد و بر آن‌ها تأثیر می‌گذارد. همچنین شهرها با توجه به ویژگی‌هایی که دارند اندازه‌ای از کیفیت زندگی را برای ساکنان خود فراهم می‌کنند و اساساً این کیفیت توسط مطبوعیت‌ها فراهم می‌گردد. شهرها در محیط زیست طبیعی بنا می‌شوند و جمعیت‌ها در آن‌ها انباشته می‌گردند. بنابراین به دلیل این‌که شهرها جزئی از محیط طبیعی‌اند پس نمی‌توانند با آن مرتبط نباشند همین‌طور یک محیط دست ساخته‌اند پس نمی‌توانند با انسان‌ها یا جمعیت‌ها و سایر خصوصیات جمعیت‌ها بی‌ارتباط باشند.

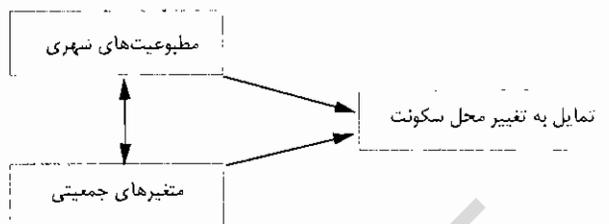
مطالعات نشان می‌دهند که شهرها اعم از این‌که به شیوه فشرده یا در سطح توسعه یافته باشند حاوی اندازه‌ای از مطبوعیت‌اند. این مطبوعیت با تعداد و تراکم جمعیت، زیرساخت‌های شهر، نهادهای ارائه‌دهنده خدمات عمومی، بهداشتی، فرهنگی، اقتصاد و گذران اوقات فراغت، پیشینه تاریخی شهر، فضای باز و چشم‌اندازهای طبیعی، آب و هوا و اقلیم، کیفیت زندگی و به‌ویژه آلودگی‌ها مرتبط است. مطبوعیت اساساً حاصل تعامل جمعیت و محیط زیست است که در شهرها (که خود نیز جزئی از محیط به‌شمار می‌آیند) امکان تجلی و آشکار شدن می‌یابد.

مدل نظری و فرضیات تحقیق

مروری اجمالی بر مطالعات انجام شده درباره مطبوعیت‌های شهری مؤید اثر مطبوعیت‌ها در انتخاب محل زندگی توسط افراد است. در واقع افراد بر مبنای ادراک و اطلاعاتی که از وضعیت‌های مطبوعیت محیطی شهرها دارند محل کار و زندگی خود را انتخاب می‌کنند اگرچه متغیرهای دیگری (مانند درآمد) نیز در این میان وجود دارند. بنابراین الگوی نظری تحقیق باید متغیرهای جمعیتی، متغیرهای مطبوعیت محیطی و اراده یا تمایل برای جابه‌جایی محل

سکونت را در برگیرد. مدل تحقیق در سطوح خانوار و فرد و منطقه مورد تحلیل واقع شده است. همین‌طور ابزار باید به نحوی تنظیم شود که تمایل افراد به انتخاب یا تغییر محل سکونت و اشتغال، تمایل و نزدیکی به مراکز تفریح و سرگرمی، وجود طبقهٔ خلاق و جذابیت‌های شهری را مورد سؤال و بررسی قرار دهد. بنابراین با توجه به موضوع و اهداف پژوهش مدل نظری تحقیق با این شکل تدوین شد:

مدل نظری تحقیق:

این تحقیق اساساً در نوع خود اکتشافی محسوب می‌شود. عمده‌ترین فرضیات تحقیق بر چگونگی رابطهٔ مؤلفه‌های اصلی جمعیت و ادراک افراد از ارزش‌های مطبوعیت شهری و تأثیر این‌ها بر جابه‌جایی‌های جمعیت تمرکز خواهد داشت:

۱. میان سن و احساس مطبوعیت محیط شهری رابطه وجود دارد.
۲. میان جنس و احساس مطبوعیت محیط شهری رابطه وجود دارد.
۳. میان وضعیت تأهل و احساس مطبوعیت محیط شهری رابطه وجود دارد.
۴. میان تحصیلات و احساس مطبوعیت محیط شهری رابطه وجود دارد.
۵. میان درآمد و احساس مطبوعیت محیط شهری رابطه وجود دارد.
۶. میان شغل و احساس مطبوعیت محیط شهری رابطه وجود دارد.
۷. میان احساس شهروندان از مطبوعیت‌های شهری و تمایل به جابه‌جایی آنان رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

این پژوهش با سود جستن از روش پیمایش و با تکنیک پرسشنامه همراه با مصاحبه، به اندازه‌گیری مطبوعیت محیطی در میان شهروندان مناطق گزینش شده شهر تهران پرداخته است. جامعه آماری این تحقیق را مجموعه افراد سرپرست خانوار و غیر سرپرست ساکن ۲۲ منطقه شهر تهران در فاصلهٔ سنی ۲۰-۶۴ ساله تشکیل می‌دهند. بر مبنای سرشماری سال ۱۳۸۵،

جمعیت ۲۲ منطقه شهر تهران ۷۷۹۷۵۲۰ نفر شمارش شده است. پرسشنامه‌ها از سرپرست خانوار، همسر سرپرست خانوار، یک مرد و یک زن در فاصله سنی ۲۰-۶۴ به تعداد مساوی تکمیل شده است. با توجه به شرایط جامعه ایران و همین‌طور شهر تهران، قریب به اتفاق سرپرستان خانوارها مرد خواهند بود لذا برای جلوگیری از بروز تورش جنسیتی به تعداد برابر از همسران سرپرستان خانوار نیز سؤال شده است. همچنین از یک مرد و یک زن غیر سرپرست خانوار نیز برای تولید واریانس در سن و جنس که از متغیرهای اصلی تحقیق هستند سؤال شده است. هر فرد در یک خانوار مجزی در یک پلاک جداگانه مورد سؤال قرار گرفته است.

در جهت محدودتر نمودن حیطه شهر و با در نظر داشتن معیارهایی مانند مساحت منطقه شهری، جایگاه منطقه در سطح جغرافیایی تهران، تغییر و تحول جمعیتی منطقه در طول دهه‌های گذشته و سیر تحول تراکم یا چگالی جمعیت منطقه (به‌عنوان مهم‌ترین عامل ممیزه) مناطق ۲۲، ۱۷، ۸، ۶ و ۱ انتخاب گردیدند. جمعیت مناطق گزینش شده برابر ۱۳۲۹۹۲۹ نفر است که ۱۷/۰۵ درصد جمعیت شهر تهران را تشکیل می‌دهد همچنین مساحت ۵ منطقه یاد شده بالغ بر ۲۰/۸۶ درصد سطح شهر تهران را پوشش داده است. از جمعیت یاد شده، ۹۰۴۵۴۸ نفر در گروه سنی ۲۰-۶۴ قرار دارند که جمعیت تحقیق را در ۵ منطقه گزینش شده شهر تهران تشکیل می‌دهند که در ۳۹۹۳۴۹ خانوار مستقر در مناطق یادشده مورد نمونه‌گیری قرار گرفتند. واحد نمونه‌گیری در این تحقیق خانوار است. بنابراین با داشتن تعداد ۳۹۹۳۴۹ خانوار ساکن در ۵ منطقه انتخابی، سطح اطمینان ۹۵ درصد ($Z = 1/96$)، فاصله اطمینان ۴/۴ درصد و واریانس متوسط ۰/۴ برای ارزش‌های مطبوعیت به‌دست آمده از پیش‌آزمون، تعداد نمونه برابر ۷۸۲ خانوار برآورد و محاسبه گردید. در گردآوری داده‌های تحقیق از یک روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، چند مرحله‌ای سیستماتیک استفاده شده است. در مرحله اول ۵ منطقه از میان مناطق موجود تهران انتخاب شدند، سپس در مرحله دوم از میان ۸۲ محله در مناطق یاد شده، تعداد ۱۶ محله (۲۰ درصد کل) به روش قرعه‌کشی با جایگزینی و احتمال برابر انتخاب شدند، آن‌گاه بر مبنای نقشه محلات و شماره‌گذاری بلوک‌ها در هر محله، با استفاده از جدول اعداد تصادفی تعداد ۶۸ بلوک (۴ بلوک برای هر محله^۱) از میان ۱۰۶۱ بلوک موجود انتخاب شده، سپس با استفاده از یک رقم تصادفی برای هر بلوک به پلاک شماری و مراجعه به منازل اقدام و با یک نفر واجد شرایط (سرپرست، همسر سرپرست یا غیر آن در فاصله سنی ۲۰-۶۴ حتی‌الامکان به نسبت مساوی در دو جنس) مصاحبه شده

۱. عدد ۴ نیز بر مبنای قرعه‌کشی به‌دست آمده است.

است^۱ و در صورت جواب‌گو نبودن تعداد پلاک‌ها در هر بلوک، به بلوک یا بلوک‌های مجاور رجوع شده است.

متغیر مطبوعیت محیطی شهر با ۸۰ گویه اندازه‌گیری شده است. این گویه‌ها ابعاد نهفته ۹ گانه مفهوم ایمنی اجتماعی، مطبوعیت زیست‌محیطی، فضای باز، دسترسی‌ها، رفاه اقتصادی، زیرساختارها، مسایل همسایگی، جلوه و زیبایی شهر و مطبوعیت‌های فرهنگی را برای سازه مطبوعیت محیطی شهر عملیاتی نموده‌اند. ابزار تحقیق (پرسشنامه) با توجه به ادبیات نظری موجود و یافته‌های تحقیق اکتشافی^۲ ابتدایی ساخته شده و پیش‌آزمون^۳ ابزار به تعداد ۹۲ پرسشنامه در مناطق مورد نظر انجام شده است و نقاط ضعف احتمالی گویه‌ها بررسی و در صورت لزوم به تصحیح آن اقدام گردیده است. گویه‌ها در مقیاس ۵ درجه‌ای از ۱ به معنی کمترین (کم‌ارزش یا ناخوشایندی) تا ۵ به معنی بیشترین (با ارزش یا خوشایندی) درجه‌بندی شده‌اند. پرسشنامه در دو قسمت به شکل همزمان اهمیت ارزش‌های مطبوعیت محیط شهری و خوشایندی وضعیت موجود مطبوعیت‌ها را از نظر پاسخگویان اندازه گرفته است.

اعتبار سازه^۴ گویه‌های عملیاتی‌کننده هر مفهوم با استفاده از روش تحلیل عامل تأییدی^۵ بررسی شده است. همچنین جهت بررسی پایایی (روایی) و سازگاری درونی^۶ گویه‌ها و احراز رابطه خطی^۷ میان آن‌ها از تحلیل پایایی^۸ مبتنی بر ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. این امر امکان شاخص‌سازی بر مبنای تجمیع^۹ اطلاعات گویه‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد. این پردازش‌ها با نرم‌افزار SPSS^{۱۰} صورت گرفته است.

۱. باید توجه داشت استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی نیازمند وجود فهرست کامل واحدهای آماری (در این جا خانوار) است. یعنی باید نام و نشانی تمام شهروندان در مناطق یاد شده در دسترس باشد در غیر آن به علت فقدان چارچوب مناسب، نمونه‌گیری تصادفی ساده یا طبقه‌بندی شده قابل اجرا نخواهد بود.

2. Pilot Study

3. Pretest

4. Construct Validity

5. Confirmatory Factor Analysis

6. Internal Consistency

۷. لازم به ذکر است که شاخص‌های تجمعی که در اغلب پیمایش‌های اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرند بر مبنای تجمیع اطلاعات گویه‌ها با هم ساخته می‌شوند. این امر نیازمند احراز رابطه خطی میان گویه‌هاست.

8. Reliability Analysis

9. Additive

10. Statistical Package for Social Sciences

توصیف جامعه براساس نمونه آماری

در مجموع ۸۴۹ پاسخگو، میانگین سن پاسخگویان ۳۷/۰۴ سال، نما برابر ۲۰ و میانه آن ۳۳ سال است. ۴۱۰ نفر از پاسخگویان مرد (۴۷/۸ درصد) و ۴۴۸ نفر زن (۵۲/۲ درصد) بوده‌اند. ۲۶۵ نفر (۳۰/۹ درصد) از پاسخگویان سرپرست خانوار و ۵۸۰ نفر (۶۷/۷ درصد) غیر سرپرست و ۹ نفر (۱/۴ درصد) وضعیت خود را اعلام نکرده‌اند. ۲۱۴ خانوار توسط مردان و ۵۱ خانوار توسط زنان سرپرستی می‌شده است. ۳۳۲ نفر (۳۸/۸ درصد) مجرد هرگز ازدواج نکرده، ۵۰۰ نفر (۵۸/۳ درصد) متاهل، ۶ نفر (۰/۷ درصد) بدون پاسخ و ۱۹ نفر (۲/۲ درصد) وضعیت خود را سایر ذکر نموده‌اند. در این بررسی متوسط تعداد نفقات خانوار ۴/۴۷ نفر و میانه و نما نیز برابر ۴ نفر است. میانگین مدت سکونت خانوار در محل برابر ۱۳/۶ سال بوده است. ۲۵۳ نفر (۲۹/۵ درصد) پاسخگویان در خانه شخصی یا ویلایی، ۴۸۶ نفر (۵۶/۶ درصد) در آپارتمان، ۸۱ نفر (۹/۴ درصد) در مجتمع‌های مسکونی اقامت داشته‌اند. ۱۴ نفر (۱/۶ درصد) نیز بدون جواب بوده است. از لحاظ وضعیت فعالیت بیشترین فراوانی متعلق به خانه‌داری (۲۳۹ نفر) است که قاعدتاً مربوط به زنان جامعه آماری است. مشاغل آزاد (۲۱/۹ درصد)، کارمند (۱۲/۹ درصد)، دانشجو (۷/۹ درصد)، بیکار (۷/۹ درصد) و بازنشسته (۶/۹ درصد) در رتبه‌های بعد قرار می‌گیرند. متوسط تحصیلات اظهار شده پاسخگویان ۱۲/۵۴ سال و میانه و نما برابر ۱۲ سال است. بنابراین جامعه مورد بررسی از لحاظ وضع سواد و تحصیل تقریباً دارای توزیع نرمال است.

۵۱۰ نفر (۵۹/۴ درصد) به سؤال درآمد پاسخ داده‌اند. از ۳۴۸ نفر باقیمانده ۴۸ نفر آنان بیکار و ۱۳۲ نفر نیز زن و خانه‌دار بدون درآمد بوده‌اند. بنابراین حدود ۱۶۸ نفر به این سؤال پاسخ نداده‌اند که ۱۹/۵ درصد جامعه مورد بررسی را شامل می‌شود. دامنه تغییرات درآمد از ۱۰۰ هزار تا ده میلیون تومان بوده و متوسط درآمد پاسخگویانی که به این سؤال جواب داده‌اند برابر ۵۹۸/۶ هزار تومان و نما با ۳۰۰ هزار تومان بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. نیمی کمتر و نیمی بیشتر از ۳۸۰ هزار تومان درآمد داشته‌اند. متوسط سطح بنای خانه مسکونی جامعه مورد بررسی برابر ۱۵۹/۵ متر مربع است. خانه‌های ۱۰۰ متر مربعی بیشترین فراوانی (۶۲ عدد) را داشته‌اند. میانه نشان می‌دهد که نیمی از مساحت خانه‌ها کمتر و نیمی بیشتر از ۱۲۰ متر مربع بوده‌اند.

بررسی و مقایسه شاخص کلی ارزش‌های مطبوعیت محیطی شهر در مناطق

سازه مطبوعیت محیطی شهر با مفاهیم ایمنی اجتماعی، مطبوعیت زیست محیطی، فضای باز، دسترسی‌ها، رفاه اقتصادی، زیرساختارها، مسایل همسایگی، جلوه و زیبایی شهر و مطبوعیت‌های فرهنگی کلاً با ۸۰ گویه اندازه‌گیری شده است. سپس بر مبنای اندازه‌های به دست آمده شاخص‌های مربوطه برای هر مفهوم ساخته و نهایتاً شاخص کلی مطبوعیت محیط شهری به تفکیک مناطق محاسبه گردیده است.

جدول شماره ۲. آماره‌های توصیفی شاخص‌های ارزش‌های مطبوعیت محیطی شهر در مناطق مورد بررسی شهر تهران

تعداد	آماره‌های توصیفی شاخص کلی ارزش‌های مطبوعیت شهری				منطقه شهری
	انحراف معیار	نما	میانه	میانگین	
۱۳۴	۰/۶	۵/۰	۴/۴	۴/۳	۱
۹۴	۰/۵	۵/۰	۴/۴	۴/۳	۶
۱۴۷	۰/۷	۵/۰	۴/۳	۴/۱	۸
۸۱	۰/۶	۴/۹	۴/۰	۳/۸	۱۷
۷۴	۰/۵	۵/۰	۴/۲	۴/۱	۲۲

مقایسه اطلاعات درباره ارزش‌های مطبوعیت‌ها در ۵ منطقه مورد بررسی نشان می‌دهد که به جز پاسخگویان منطقه ۱۷، پاسخگویان سایر مناطق ارزش‌های مطبوعیت شهری را مهم یا بسیار مهم ارزیابی نموده‌اند. سایر مشخصه‌های آماری در مناطق بسیار به هم نزدیک هستند. انحراف معیارها به هم نزدیک بوده که به معنای وفاق بر پاسخ‌های داده شده است.

به طور کلی آنچه از بررسی یسافته‌های توصیفی قابل درک است این است که مجموعه ارزش‌های مرتبط با مطبوعیت‌های شهری برای پاسخگویان در هر پنج منطقه مورد بررسی مهم تلقی می‌شود. این اهمیت شامل ۸ مفهوم ایمنی اجتماعی، مطبوعیت زیست محیطی، فضای باز، دسترسی‌ها، رفاه اقتصادی، زیرساختارهای شهر، مسایل همسایگی، جلوه و زیبایی شهر است و میانگین اهمیت این ارزش‌ها بین با اهمیت و بسیار با اهمیت قرار دارد. ارزش‌های مطبوعیت‌های شهری مرتبط با فرهنگ نسبت به سایر مطبوعیت‌ها میانگین کمتری دارند و بین متوسط و با اهمیت قرار می‌گیرند. این موضوع در مورد

هر پنج منطقه مورد بررسی یکسان است. ارزش‌های مطبوعیت فرهنگی در سطح پایین‌تری از اهمیت قرار دارند. از سوی دیگر ارزیابی پاسخگویان از وضعیت موجود مطبوعیت‌ها نیز در کل مناطق مورد بررسی بسیار به هم نزدیک است و پاسخگویان فقط وضعیت موجود مطبوعیت‌های فرهنگی را نسبت به سایر مطبوعیت‌ها در حد بسیار پایین‌تر و بین متوسط و ناخوشایند ارزیابی نموده‌اند. در این میان منطقه ۱۷ در ارتباط با هر دو موضوع اهمیت ارزش‌های مطبوعیت شهری و وضع موجود آن ارزش‌ها با سایر مناطق دارای اختلاف قابل ملاحظه است.

شایان ذکر است که منطقه ۱۷ از لحاظ متوسط سن، درآمد، تحصیلات، مساحت محل سکونت و قیمت متر مربع محل سکونت پایین‌تر از سایر مناطق و از نظر تعداد نفرات خانوار و تعداد فرزندان اظهار شده بالاتر از دیگر مناطق مورد بررسی بوده است.

رابطه سن و ارزش‌های مطبوعیت محیط شهری

از میان مفاهیم ۹ گانه اندازه‌گیری شده در مناطق مورد بررسی، مطبوعیت‌های ایمنی اجتماعی، محیط زیست، فضای باز، زیر ساختارها و مسایل همسایگی دارای همبستگی مستقیم و معنی‌دار با سن پاسخگویان بوده‌اند و مطبوعیت‌های مرتبط با دسترسی‌ها، رفاه اقتصادی و جلوه و زیبایی شهر دارای همبستگی معنی‌دار نگردیده‌اند. بیشترین همبستگی یا قوی‌ترین رابطه مستقیم میان مطبوعیت‌های مرتبط با مسایل همسایگی و سن پاسخگویان به مقدار ۰/۱۲۵ داشته است بنابراین هرچه سن پاسخگویان افزایش می‌یابد، اهمیت ارزش‌های مرتبط با همسایگی نیز در نظر آنان بیشتر می‌شود. از سوی دیگر همبستگی میان سن پاسخگویان و ارزش‌های مرتبط با مطبوعیت‌های فرهنگی به مقدار ۰/۱۸۵ و منفی به‌دست آمده است و نشان می‌دهد با افزایش سن پاسخگویان، از اهمیت ارزش‌های مطبوعیت‌های فرهنگی در نظر آنان کاسته می‌شود. جوان‌ترها برای ارزش‌های مطبوعیت‌های شهری مرتبط با فرهنگ (تفریح و فراغت) اهمیت بیشتری قایل هستند. این یافته با نظریات فلوریدا (۲۰۰۳)، تری کلارک (۲۰۰۳)، دیوید کلارک و دیگران (۲۰۰۳) و رن (۲۰۰۴) منطبق است.

همین‌طور همبستگی مستقیم و معنی‌دار میان سن پاسخگویان و ارزش‌های مطبوعیت زیست‌محیطی نیز بر یکی از فرضیات اساسی این پژوهش دال بر رابطه سن و ارزش‌های مطبوعیت زیست‌محیطی صحه می‌گذارد. اگرچه ممکن است این سؤال مطرح شود که چرا

قدر مطلق عددی این رابطه کوچک است، پاسخ این است که مقادیر اندازه‌گیری شده برای سن و مطبوعیت‌ها از دامنه تغییرات و واریانس شبیه به هم بهره‌مند نیستند و البته این واریانس در درون مناطق مختلف شهر و در درون سنین مختلف نیز قابل بررسی است. همین‌طور اگر اختلاف میانگین‌های ارزش‌های مطبوعیت را در دو گروه اصلی سنی کمتر از ۲۹ ساله و ۳۰ ساله و بیشتر بررسی کنیم، یافته‌ها در مورد رابطه دو گروه عمده سنی و ارزش‌های مطبوعیت محیطی نشان می‌دهد که ارزش‌های مطبوعیت مرتبط با ایمنی اجتماعی، محیط زیست، فضای باز، مسایل همسایگی و فرهنگی در دو گروه عمده سنی نیز دارای اختلاف معنی‌دار هستند. بررسی مقادیر میانگین‌ها در میان دو گروه عمده سنی کمتر از ۲۹ سال و بیشتر از ۳۰ سال حاکی است که میانگین‌های ارزش‌های مطبوعیت ایمنی اجتماعی، محیط زیست، فضای باز و مسایل همسایگی در گروه سنی بیشتر از ۳۰ ساله بزرگ‌تر از گروه سنی کمتر از ۲۹ ساله‌ها است.

به دیگر سخن با افزایش سن یا عبور از مقطع سنی ۲۹ سالگی، ارزش‌های مطبوعیت شهری پاسخگویان در مفاهیم ذکر شده افزایش می‌یابد و آن ارزش‌ها اهمیت بیشتری در نظر پاسخگویان پیدا می‌کنند. لیکن در مورد ارزش‌های مطبوعیت فرهنگی عکس این امر صادق است. با افزایش سن پاسخگویان و قرار گرفتن آنان در گروه سنی بالای ۳۰ سال، از اهمیت ارزش‌های مطبوعیت مرتبط با فرهنگ کاسته می‌شود و میانگین این اهمیت از $3/7$ (از حدود با اهمیت در مقیاس ۵ درجه‌ای اندازه‌گیری شده) در کمتر از ۲۹ ساله‌ها به $3/4$ (حدود متوسط) در بیشتر از ۳۰ ساله‌ها کاهش پیدا می‌کند. بنابراین سن به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی جمعیتی، چه به صورت اطلاعات در سطح سنجش فاصله‌ای و چه در گروه‌های سنی پنج ساله و چه در دو گروه عمده کمتر و بیشتر از ۲۹ سالگی با ارزش‌های مطبوعیت زیست‌محیطی به‌عنوان مفهوم محوری این تحقیق و به‌طور کلی با پنج مفهوم از ۹ مفهوم ارزش‌های مطبوعیت‌های شهری در رابطه معنی‌دار قرار دارد. ۲۹ سالگی را می‌توان با احتیاط به‌عنوان یک مقطع‌گذار برای تغییر در اهمیت ارزش‌های مطبوعیت شهری در نظر پاسخگویان مناطق مورد بررسی مطرح نمود. ذکر این نکته ضروری است که پاسخگویان از میان ۵ منطقه شهری گزینش شده انتخاب شده‌اند.

رابطه جنس و ارزش‌های مطبوعیت محیط شهری

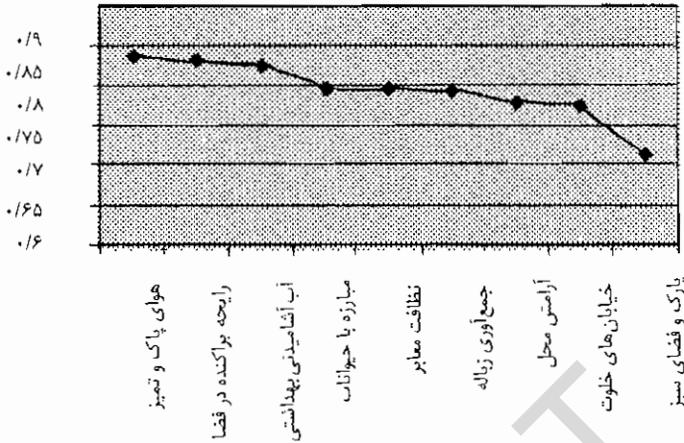
اطلاعات میانگین‌های مفاهیم ۹ گانه مطبوعیت محیطی شهر را برحسب جنس نشان می‌دهد که در همه مفاهیم یاد شده مقدار میانگین‌های مربوط به زنان از میانگین‌های

مردان بیشتر است. به نظر می‌رسد که پاسخگویان زن ارزش و اهمیت بیشتری برای ارزش‌های مطبوعیت شهری نسبت به مردان در مناطق مورد بررسی قایل هستند. اختلاف میانگین‌های دو جنس و با فرض برابری واریانس‌ها در ارزش‌های مطبوعیت ایمنی اجتماعی، ارزش‌های زیست‌محیطی، ارزش‌های مطبوعیت مرتبط با دسترسی‌ها، ارزش‌های مطبوعیت مرتبط با مسایل همسایگی و جلوه و زیبایی شهر معنی‌دار هستند. همین‌طور میانگین به‌دست آمده برای اهمیت ارزش‌های زیست‌محیطی برای زنان از سایر میانگین‌های به‌دست آمده دیگر مفاهیم نیز بیشتر است. در این‌جا به نظر می‌رسد که اهمیت مطبوعیت‌های مرتبط با دسترسی‌ها و جلوه و زیبایی شهر نیز از نظر زنان مهم‌تر تلقی شده‌اند.

یافته‌ها حاکی است که اهمیت ارزش‌های مطبوعیت محیط زیست به‌عنوان موضوع محوری این پژوهش در میان دو جنس (مردان با میانگین ۴/۳۲۴۷ و زنان با میانگین ۴/۴۵۶۳) دارای اختلاف معنی‌دار است و زنان جامعه مورد بررسی همان‌طور که قبلاً ذکر شد اهمیت بیشتری برای ارزش‌های مرتبط با مطبوعیت‌های زیست‌محیطی قایل هستند. از سوی دیگر اگر از روش تحلیل عاملی با رویکرد تأییدی آن مدد بگیریم می‌توان ترکیب و چگونگی ساخت عامل مطبوعیت زیست‌محیطی را به‌عنوان مفهوم محوری این تحقیق در بین دو جنس به‌دست داده و مقایسه نمود. اگر عامل مطبوعیت محیطی را با استفاده از تحلیل عاملی در دو جنس مطالعه کنیم، در نمودارهای شماره ۱ و ۲، ترکیب سازه مطبوعیت زیست‌محیطی برای دو جنس قابل مشاهده است. ترتیب گویه‌های تشکیل دهنده عامل برای دو جنس متفاوت است. همچنین بارهای عاملی^۱ زنان در سطح بالاتری نسبت به مردان قرار دارد و عامل یاد شده در زنان واریانس بیشتری (۶۷/۴٪) را نسبت به مردان (۶۳/۸٪) از مفهوم مطبوعیت را توضیح می‌دهد. زنان در مفهوم مطبوعیت زیست‌محیطی نقش مهم‌تری ابتدا برای آرامش و سکوت و سپس نظافت معابر و بعد هوای پاک و تمیز محل سکونت خود نسبت به مردان قایل هستند. در حالی که مردان ابتدا به هوای پاک و تمیز و سپس رایحه پراکنده در فضا و آب آشامیدنی بهداشتی اهمیت قایل شده‌اند. تفاوت در کیفیت ارزش‌های مطبوعیت زیست‌محیطی در ترکیب سازه تشکیل دهنده مطبوعیت محیط زیست میان دو جنس در نمودارهای بعدی به‌وضوح قابل مشاهده است.

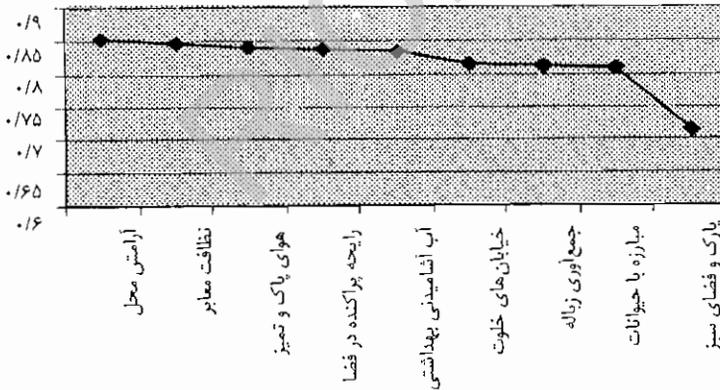
1. Factor Loading

نمودار ترکیب عامل ارزش‌های مطبوعیت زیست‌محیطی برای مردان

نمودار شماره ۱. ترکیب عامل مطبوعیت زیست‌محیطی در مردان

نمودار ترکیب عامل ارزش‌های مطبوعیت زیست‌محیطی برای زنان

نمودار شماره ۲. ترکیب عامل مطبوعیت زیست‌محیطی در زنان

این موضوع با توجه به فرایند انتقال جمعیت در کشور و امید زندگی بیشتر زنان نسبت به مردان نیز قابل تحلیل است. هرچه فرایند انتقال جمعیت در کشور به مراحل پایانی خود

نزدیک‌تر شود، با افزایش احتمال بقای زنان در گروه‌های سنی، امید زندگی زنان افزایش بیشتری نسبت به مردان داشته و نهایتاً در گروه‌های سنی بالای ۶۴ ساله قاعدتاً تعداد بازماندگان زنان بیشتر از مردان خواهد گردید یعنی تعداد سالمندان زن بیشتری نسبت به سالمندان مرد خواهیم داشت که اهمیت بیشتری (از لحاظ کمی) و متفاوتی (از نظر کیفی) برای مطبوعیت‌های زیست‌محیطی شهر و محل سکونت خود قایل هستند. در آن جابه‌جایی جمعیتی ناشی از تقاضا برای مطبوعیت‌های محیط زیستی، احتمال دارد که حجم بزرگی از تقاضا از سوی زنان مطرح شود.

رابطه تحصیلات و ارزش‌های مطبوعیت محیط شهری

بررسی رابطه میان مفاهیم ۹ گانه مطبوعیت شهری و متغیر تحصیلات پاسخگویان نشان می‌دهد که اهمیت ارزش‌های مرتبط با اقتصاد و رفاه، اهمیت ارزش‌های زیرساختارهای شهری و اهمیت ارزش‌های مرتبط با مطبوعیت‌های فرهنگی دارای رابطه معنی‌دار با تحصیلات هستند و مقادیر همبستگی برای سایر مفاهیم دارای رابطه معنی‌دار نبوده است. جهت در هر سه رابطه مثبت است یعنی با افزایش تحصیلات پاسخگویان بر اهمیت ارزش‌های مطبوعیت یاد شده از نظر پاسخگویان افزوده می‌شود. یافته‌ها درباره اهمیت ارزش‌های فرهنگی با یافته‌های گلپزرو دیگران (۲۰۰۰)، فلوریدا (۲۰۰۲، ۲۰۰۵)، تری کلارک (۲۰۰۳) مطابقت دارد. با افزایش تحصیلات افراد، تقاضا برای مطبوعیت‌های فرهنگی افزایش خواهد یافت. این امر لزوم توجه هرچه بیشتر به موضوع مطبوعیت‌های شهری را برای آینده نشان می‌دهد.

رابطه وضعیت فعالیت پاسخگویان و اهمیت ارزش‌های مطبوعیت محیطی شهر

فعالیت‌های اظهار شده از سوی پاسخگویان بسیار متنوع بوده و ۱۷ گروه را تشکیل می‌داده‌اند. سپس با طبقه‌بندی در هفت طبقه عمده فعالیت (خانه‌دار، دانشجو، آزاد، کارمند پایین، کارمند متوسط، کارمند بالا، بازنشسته) جای داده شده است. یافته‌های حاصل از آزمون معنی‌داری اختلاف میانگین‌ها در بین طبقات فعالیت پاسخگویان نشان می‌دهد که خانه‌دارها اهمیت بیشتری از صاحبان مشاغل آزاد برای ارزش‌های مرتبط با ایمنی اجتماعی و ارزش‌های مرتبط با دسترسی‌ها قایل هستند. صاحبان مشاغل کارمندی با منزلت بالا اهمیت بیشتری از صاحبان مشاغل آزاد و خانه‌دارها برای ارزش‌های مرتبط با رفاه اقتصادی قایل هستند. درباره اهمیت ارزش‌های مرتبط با زیرساختارها نیز، کارمندان با منزلت بالا بیشتر از صاحبان مشاغل آزاد و خانه‌دارها اهمیت قایل هستند. در ارتباط با اهمیت ارزش‌های مربوط به مسایل

همسایگی، خانه‌دارها بیشتر از دارندگان مشاغل آزاد و کارمندان با منزلت پایین اهمیت قایل شده‌اند. کارمندان با منزلت بالا نیز از خانه‌دارها، دانشجویان، صاحبان مشاغل آزاد و کارمندان با منزلت متوسط اهمیت بیشتری برای ارزش‌های مربوط به مسایل همسایگی ابراز نموده‌اند. در ارتباط با اهمیت ارزش‌های مربوط به مطبوعیت‌های فرهنگی دانشجویان بیشتر از خانه‌دارها و کارمندان با منزلت پایین و کارمندان با منزلت بالا و بازنشستگان به ارزش‌های مرتبط با مطبوعیت‌های فرهنگی بها داده‌اند. همچنین کارمندان با منزلت بالا بیشتر از کارمندان با منزلت پایین به مطبوعیت‌های فرهنگی بها داده‌اند. در ارزش‌های مطبوعیت مرتبط با محیط زیست و فضای باز اختلاف معنی‌داری در میانگین‌های گروه‌های متفاوت شغلی وجود نداشته است. بیشترین مقدار اختلاف (۰/۶۲۰۲) میان دانشجویان و کارمندان با منزلت بالا درباره مطبوعیت‌های فرهنگی مشاهده می‌شود. این احتمالاً به اختلاف سن در این دو گروه قابل ارجاع است چه دانشجویان بسیار جوان‌تر از کارمندان با منزلت بالاتر (که قاعدتاً با سابقه ترهم هستند) می‌باشند. کمترین اختلاف (۰/۱۵۸۳) نیز متعلق به گروه خانه‌دارها و مشاغل آزاد در مورد مطبوعیت‌های مرتبط با مسایل همسایگی است. سطح اختلاف‌های میانگین‌ها در بین طبقات شغلی از سایر اختلاف‌های موجود برای دیگر مفاهیم بالاتر است. این قایل ذکر است که ادبیات پژوهش‌های مرتبط با مطبوعیت‌های شهری اهمیت ویژه‌ای را برای ارتباط مطبوعیت‌ها و تأثیر آن بر محل استقرار مؤسسات^۱ و مشاغل قایل است لیکن این موضوع نیازمند تحقیقات دیگری است که مشخصاً بر نحوه استقرار مشاغل و مؤسسات متمرکز باشد.

رابطه درآمد و ارزش‌های مطبوعیت محیط شهری

اگر درآمد اظهار شده پاسخگویان را در ۳ گروه عمده تا پانصد هزار تومان، از پانصد تا یک میلیون تومان و بیشتر از یک میلیون تومان گروه‌بندی کنیم و به بررسی اختلاف میانگین‌های اهمیت ارزش‌های مطبوعیت شهری در بین طبقات درآمد اقدام کنیم، اختلاف معنی‌دار در اهمیت مطبوعیت‌های شهری مرتبط با دسترسی‌ها بین پاسخگویان با درآمد تا ۵۰۰ هزار با درآمد بالای یک میلیون تومان وجود دارد. صاحبان درآمد کمتر اهمیت بیشتری برای ارزش‌های مطبوعیت مرتبط با دسترسی‌ها قایل هستند زیرا دسترس بودن مطبوعیت‌های یاد شده هزینه کمتری برای آنان به دنبال دارد. این اختلاف در بین صاحبان درآمد بین ۵۰۰ تا یک میلیون با بیشتر از یک میلیون تومان نیز وجود دارد و هرچه درآمد کمتر است ارزش‌های دسترسی اهمیت

1. Firm Location

بیشتری برای پاسخگویان داشته‌اند. در رابطه با مطبوعیت‌های جلوه و زیبایی شهر، با افزایش درآمد تا یک میلیون تومان، اهمیت ارزش‌های مطبوعیت جلوه و زیبایی شهر نیز افزایش یافته است ولی با افزایش درآمد به بیش از یک میلیون از مقدار میانگین ارزش‌های مطبوعیت یاد شده کاسته شده است. این امر به ناهمگونی واریانس گروه‌ها و کم تعداد بودن پاسخگویان با درآمد بالای یک میلیون تومان قابل ارجاع است چراکه حدود ۹۴ درصد پاسخ‌ها یک میلیون تومان و کمتر را شامل می‌شود. نهایتاً درآمد پاسخگویان با اهمیت ارزش‌های مطبوعیت مربوط به جلوه و زیبایی شهر دارای ارتباط معنی‌دار است. این امر دربارهٔ مطبوعیت‌های فرهنگی نیز وجود دارد. صاحبان درآمد کمتر از ۵۰۰ هزار تومان میانگین کوچک‌تری از صاحبان درآمد ۵۰۰ تا یک میلیون دارند و این اختلاف (۰/۳۰۷۳) معنی‌دار است. به عبارتی گروه دارای درآمد کمتر اهمیت کمتری نیز برای ارزش‌های مطبوعیت فرهنگی قابل هستند. این موضوع با توجه به هزینه بر بودن مطبوعیت‌های فرهنگی (تفریحی - فراغتی) قابل توجیه است. تأکید بر رابطهٔ میان درآمد افراد و اهمیت ارزش‌های مطبوعیت فرهنگی در یافته‌های فلوریدا (۲۰۰۵)، تری کلارک (۲۰۰۳)، رن (۲۰۰۴) و گلینزو دیگران (۲۰۰۰) وجود دارد. روبک نیز اعتقاد به کالا بودن مطبوعیت‌ها و مصرف شدن آن‌ها توسط مردم دارد (روبک ۱۹۸۲). اگر بپذیریم که مطبوعیت‌ها (به‌ویژه مطبوعیت‌های مرتبط با فرهنگ) به‌عنوان کالا توسط شهروندان مصرف می‌شوند در این صورت این امر نیازمند درآمدی است که بتوان به آن اختصاص داد.

رابطهٔ وضعیت تأهل و ارزش‌های مطبوعیت محیط شهری

میانگین‌های اهمیت ارزش‌های مفاهیم مطبوعیت محیطی شهر در ۸ مفهوم در متأهلین بیشتر از مجردین است و فقط در اهمیت ارزش‌های مطبوعیت‌های فرهنگی است که مجردین میانگین بزرگ‌تری از متأهلین کسب کرده‌اند. بزرگ‌ترین میانگین متعلق به اهمیت ارزش‌های زیست محیطی (۴/۴۴) و کوچک‌ترین آن ارزش‌های مطبوعیت فرهنگی (۳/۴۲) هر دو در پاسخگویان متأهل مناطق مورد بررسی ابراز گردیده است. همچنین مطبوعیت‌های مربوط به ارزش‌های فرهنگی بیشترین اختلاف را بین مجردین و متأهلین در مقایسه با سایر مفاهیم مطبوعیت کسب کرده است. لازم به ذکر است که ۳۳۳ نفر مجرد، ۵۰۰ نفر متأهل و ۲۵ نفر نیز بدون پاسخ بوده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که مقادیر اختلاف‌های موجود میانگین‌ها برای اهمیت ارزش‌های مرتبط با ایمنی اجتماعی، محیط زیست، فضای باز و زیرساختارها معنی‌دار می‌باشند و متأهلین اهمیت بیشتری از مجردین برای ارزش‌های مطبوعیت یاد شده قابل بوده‌اند اما دربارهٔ اهمیت ارزش‌های مطبوعیت‌های مربوط به فرهنگ (تفریح، فراغت)، مجردین اهمیت

بیشتری قایل هستند. این می‌تواند ناشی از امکان اختصاص وقت و زمان بیشتر برای مطبوعیت‌های فرهنگی در بین مجردین نسبت به متأهلین باشد زیرا مجردین می‌توانند زمان بیشتری را به این‌گونه مطبوعیت‌ها اختصاص دهند. از سوی دیگر مجردین نسبت به متأهلین جوان‌تراند و از میانگین سنی کمتری برخوردارند. میانگین سن مجردین $26/3$ و میانگین سنی متأهلین $43/8$ سال است که اختلافی معادل $17/5$ سال را نشان می‌دهد و همان‌طور که در سطور پیشین اشاره شد جوان‌ترها اهمیت بیشتری برای ارزش‌های مطبوعیت مرتبط با فرهنگ قایل هستند.

طول مدت اقامت خانوار در محل سکونت

نتایج به‌دست آمده نشان از همبستگی معکوس و معنی‌دار میان تمام مفاهیم اهمیت ارزش‌های مطبوعیت شهری و طول مدت اقامت آنان در محل سکونت پاسخگویان دارد. هرچه مدت اقامت پاسخگویان در مناطق مورد بررسی در محل اقامت آنان بیشتر بوده است، از اهمیت ارزش‌های مطبوعیت‌های شهری کاسته می‌شود. بنابراین می‌توان با احتیاط نتیجه گرفت که با افزایش مدت زمان اقامت پاسخگویان در محل سکونت، ارزش‌های مفاهیم مطبوعیت شهری برای آنان کم‌اهمیت‌تر می‌شوند و نوعی عادت، سازگاری و یا یکنواختی میان پاسخگویان و منطقه محل سکونت آنان ایجاد می‌شود. مطبوعیت‌های فرهنگی با $0/089$ - کمترین رابطه همبستگی معنی‌دار و معکوس را داشته‌اند. شاید بتوان گفت که این دسته از مطبوعیت‌ها در درازمدت و با افزایش مدت زمان اقامت خانوار در محل، کمترین تأثیر را می‌پذیرند یعنی مطبوعیت‌های مرتبط با فرهنگ پایدارتر از سایر انواع مطبوعیت بوده و با طولانی‌تر شدن مدت زمان اقامت نیز در خانوار باقی می‌مانند.

وضعیت سرپرستی خانوار

بررسی معنی‌داری اختلاف میانگین‌ها با روش آزمون t و مطالعه همگونی واریانس‌ها، نشان از اختلاف معنی‌دار میان سرپرستان خانوار و غیر سرپرستان در مطبوعیت‌های فرهنگی است و سایر مفاهیم دارای اختلاف معنی‌دار در بین سرپرستان خانوار و غیر آن نیستند. سرپرستان خانوار با میانگین $3/33$ اهمیت کمتری برای ارزش‌های مطبوعیت فرهنگی قایل هستند و افراد غیر سرپرست میانگین بزرگ‌تری را ($3/65$) به خود اختصاص داده‌اند. به نظر امکان اختصاص زمان و مسایل اقتصادی برای غیر سرپرستان خانوار می‌تواند در توجه آنان به این‌گونه مطبوعیت‌ها (تفریح، فراغت) اثرگذار باشد. میانگین سنی سرپرستان

خانوار ۴۷/۸ سال و میانگین سن غیر سرپرستان ۳۲ سال است. در واقع غیر سرپرستان خانوار (با اختلاف ۱۵/۸ سال) چون جوان‌تر نیز هستند اهمیت بیشتری برای ارزش‌های مطبوعیت فرهنگی قایل‌اند.

مدل تحلیلی تحقیق

برای آزمون فرضیات مربوط به مدل تحقیق و اثر متغیرهای جمعیتی و مطبوعیت‌های محیطی شهر بر تمایل افراد به جابه‌جایی از روش رگرسیون لجستیک^۱ استفاده شده است. لازم به ذکر است که روش لجستیک بر فرض خطی بودن، نرمال بودن توزیع و هم‌پراکنش و برابری واریانس متغیرها استوار نیست، لیکن متغیرهای مستقل باید به شکل خطی با لجیت (لگاریتم طبیعی) متغیر وابسته رابطه داشته باشند (منارد ۲۰۰۲، کلین باوم ۱۹۹۴، هالی و راثو ۱۹۹۲). مدل کلی می‌تواند در سه سطح فرد، خانوار و منطقه شهری مورد پردازش قرار گیرد که در این مقاله فقط به نتایج حاصل از تحلیل اطلاعات در سطح فرد پرداخته می‌شود.

به کارگیری مدل در سطح فرد

متغیرهای سن، جنس، تحصیلات، درآمد، طول مدت اقامت در محل سکونت، و تعداد نفرات خانوار و مفاهیم ۹ گانه مطبوعیت‌های محیطی شهر به‌عنوان متغیرهای مستقل و متغیر تمایل به جابه‌جایی محل سکونت به‌عنوان متغیر وابسته به مدل رگرسیونی لجستیک وارد شده‌اند. خروجی نرم‌افزار در جداول بعدی آمده است. با توجه به وجود مدل نظری برای تحقیق و بررسی همزمان متغیرهای ذکر شده از گزینه ورود همزمان^۲ متغیرها در نرم‌افزار استفاده شده است. متغیرهای جمعیتی در ابتدا و سپس متغیرهای مطبوعیت به معادله وارد شده‌اند. نرم‌افزار در ۷ گام متوالی متغیرهای معرفی شده را ضمن کنترل متغیرهای وارد شده قبلی به مدل وارد نموده است.

جهت رعایت اختصار، فقط به نتایج پردازش نهایی پرداخته خواهد شد. در آخرین گام، کمیت مجذور کای برای مدل رگرسیون لجستیک نهایی برابر ۱۴۹/۴ و معنی‌دار است. بنابراین معادله نهایی دارای اختلاف کاملاً معنی‌دار با معادله‌ای است که فقط از مقدار ثابت رگرسیونی تشکیل شده بود و نشان‌دهنده برآزش خوب مدل با داده‌هاست. همچنین نرم‌افزار مجدداً بنا آزمونی مستحکم‌تر از مجذور کای قبلی به نام تست هوسمر و لمشو^۳ به آزمون نیکویی برآزش

1. Logistic Regression

2. Enter Method

3. Hosmer & Lemshow Chi-Square Test of Goodness of fit

مدل رگرسیونی لجستیک می‌پردازد. این تست به‌ویژه برای مدل حاوی متغیرهای مستقل در سطح سنجش فاصله‌ای مناسب است. عدم معنی‌داری در این آزمون به منزلهٔ عدم تفاوت معنی‌دار میان ارزش‌های مشاهده شده و ارزش‌های پیش‌بینی شده توسط مدل رگرسیون لجستیک به دست آمده است. آماره مجذور کای برابر $10/717$ و با سطح معنی‌داری $0/218$ از نقطه بحرانی عبور نمی‌کند. بنابراین مدل حاوی متغیرهای مستقل توانسته است بدون تفاوت معنی‌دار میان ارزش‌های مشاهده شده و ارزش‌های پیش‌بینی شده به پیش‌بینی متغیر وابسته بپردازد. سپس نرم‌افزار به محاسبه آماره $2LL-1$ برای مدل پرداخته است. هرچه آماره $2LL-$ کاهش بیشتری یابد مدل بهتری به دست می‌آید (درواقع فاصلهٔ میان ارزش‌های پیش‌بینی شده و ارزش‌های مشاهده شده به حداقل می‌رسد). نهایتاً ورود متغیرهای مستقل توانسته است آماره مجذور کای را به مقدار $149/361$ کاهش داده و $2LL$ را به $210/937$ تقلیل دهد. اطلاعات آماره ناگل کرک حاکی از توضیح $58/3$ درصدی تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل است. حدود $75/5$ درصد مشاهدات درست پیش‌بینی شده‌اند. به دیگر سخن مدل لجستیک نهایی قادر به جایگزینی صحیح قریب به $75/5$ درصدی ارزش‌های پیش‌بینی شده در برابر ارزش‌های مشاهده شده است. بنابراین قدرت تبیینی و پیش‌بینی مدل هر دو در سطح مطلوب و کاملاً قابل قبولی قرار دارند. یافته‌های مدل رگرسیون لجستیک نشان می‌دهد که متغیرهای جمعیتی جنس، سن، طول مدت اقامت در محل و درآمد بر تمایل پاسخگویان به جابه‌جایی دارای تأثیر معنی‌دار هستند. از سوی دیگر شاخص‌های مطبوعیت زیست‌محیطی، فضای باز، دسترسی‌ها، رفاه اقتصادی، زیرساخت‌ها، مسایل همسایگی نیز دارای اثر معنی‌داری بر متغیر وابسته می‌باشند. به دیگر سخن ترکیب همزمان متغیرهای جمعیتی و مطبوعیتی بر تمایل پاسخگویان به جابه‌جایی محل سکونت تأثیر دارد و قدرت تبیینی مدل حدود $58/3$ درصد برآورد شده است. در واقع بیش از نیمی از تمایل افراد پاسخگو به جابه‌جایی محل سکونت آنان با متغیرهای ذکر شده قابل توضیح است. تغییر جنس پاسخگویان از مرد به زن، $3/81$ برابر بر احتمال جابه‌جایی آنان می‌افزاید. در واقع زنان تمایل بیشتری به جابه‌جایی نسبت به مردان دارند. از طرفی با افزایش سن پاسخگویان حدود $27/6$ برابر از تمایل آنان به جابه‌جایی کاسته می‌شود. طول مدت اقامت پاسخگویان نیز بر تمایل آن‌ها به جابه‌جایی رابطهٔ معکوس دارد. به ازای هر ده سال افزایش مدت اقامت آنان در محل سکونت، $35/9$ برابر از احتمال جابه‌جایی آنان کاسته می‌شود (عادت به محل). افزایش درآمد نیز موجب کاهش تمایل به جابه‌جایی

می‌شود. شاخص مطبوعیت زیست‌محیطی شهر به‌عنوان مفهوم محوری تحقیق دارای رابطه معکوس با تمایل به جابه‌جایی است. هرچه مطبوعیت زیست‌محیطی بهتر شود، قریب به ۶۰/۶ برابر از احتمال جابه‌جایی افراد کم می‌شود. این یافته اصلی‌ترین فرضیه تحقیق را تأیید می‌کند. مطبوعیت زیست‌محیطی شهر کاملاً بر جابه‌جایی افراد مؤثر است. این امر درباره شاخص فضای باز نیز صادق است. هرچه شرایط مرتبط با فضای عمومی محل سکونت پاسخگویان مانند پیاده‌روی عریض، فضا برای توقف اتومبیل، تراکم جمعیت کمتر، فضای سبز و چشم‌اندازهای طبیعی بهتر باشد نزدیک به ۸۴ برابر از احتمال جابه‌جایی افراد کاسته می‌شود. شاخص مطبوعیت مرتبط با دسترسی‌ها نیز دارای رابطه معنی‌دار و معکوس با احتمال جابه‌جایی افراد است. هرچه دسترسی‌ها بهتر باشد، احتمال جابه‌جایی فرد به مقدار ۵۰/۸ برابر کاهش پیدا می‌کند.

شاخص مطبوعیت رفاه اقتصادی نیز دارای رابطه معکوس و معنی‌دار با احتمال جابه‌جایی است. هرچه سطح زندگی استانداردتر و مطلوب‌تر، زندگی آسوده و بی‌دغدغه‌تر، مسکن مناسب‌تر، محل سکونت خوب‌تر، هزینه‌های جاری قابل پرداخت‌تر باشد احتمال جابه‌جایی ۷۰/۹ برابر کاهش می‌یابد. شاخص مطبوعیت مسایل همسایگی نیز دارای رابطه معنی‌دار معکوس با متغیر وابسته است. هرچه مسایل همسایگی بهتر باشد، احتمال جابه‌جایی کمتر می‌شود (۷۹/۲ برابر). هرچه رعایت حقوق همسایگی، رعایت حریم خصوصی خانواده، رابطه صمیمی با همسایگان و تردد در محل کمتر و رعایت فرهنگ آپارتمان‌نشینی بیشتر باشد، احتمال جابه‌جایی محل سکونت افراد کمتر است. نکته مهم قابل ذکر در این میان نقش شاخص مطبوعیت زیرساخت‌های شهری است. به‌طور طبیعی این انتظار می‌رود که هرچه مطبوعیت‌های مرتبط با زیرساخت‌ها بهتر باشند از احتمال جابه‌جایی افراد کاسته شود. این به منزله فرض رابطه معکوس میان این دو متغیر است. البته نتایج تحلیل همبستگی دو متغیری نیز میان مقدار تمایل به جابه‌جایی و مطبوعیت زیرساخت‌ها این موضوع را تأیید می‌کند. لیکن هنگامی که متغیر شاخص مطبوعیت‌های زیرساخت‌ها به همراه سایر متغیرها با روش همزمان^۱ وارد تحلیل رگرسیونی می‌گردد، رابطه‌ای مستقیم و بسیار قوی با متغیر تمایل به جابه‌جایی را نشان می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهند هرچه مطبوعیت‌های محیطی شهر کاهش می‌یابد احتمال جابه‌جایی افراد افزایش پیدا می‌کند و به‌طور همزمان مطبوعیت‌های مرتبط با زیرساخت‌ها این احتمال را تشدید می‌کنند (۲۶/۸۶ برابر). به‌طور طبیعی مطبوعیت‌های زیرساخت‌ها بسیار

1. Enter Method

پایدارتر و مستحکم‌تر و قدیمی‌تر از سایر انواع مطبوعیت هستند و تقریباً هیچ منطقه شهری در تهران وجود ندارد که خدمات زیر ساختاری مانند آب لوله‌کشی و برق و خدمات مخابرات و گاز و کیفیت مقبولی از معیار و جمع‌آوری زباله در آن آرایه نگردد و یا حداقل در مناطق پنجگانه مورد بررسی این چنین است. در واقع شاید بتوان گفت مطبوعیت‌های مربوط به زیرساخت‌ها به اندازه‌ای کافی وجود دارند و همزمان با کنترل تأثیر سایر متغیرها، احتمال جابه‌جایی را افزایش می‌دهند. این‌گونه به نظر می‌رسد که برای فردی که مصمم به جابه‌جایی باشد زیر ساختارهای شهری عامل ممانعت‌کننده نیستند و همزمان با تأثیر سایر متغیرها به‌عنوان عامل موجود جابه‌جایی عمل می‌کنند. متغیرهای محل تولد فرد، مطبوعیت‌های مرتبط با ایمنی اجتماعی و مطبوعیت‌های زیبایی شهر و مطبوعیت‌های مربوط به فرهنگ در معادله دارای نقش معنی‌داری بر تمایل افراد به جابه‌جایی نگردیده‌اند.

نتیجه‌گیری

در حال حاضر شهرها به‌طور اجتناب‌ناپذیر و مسلط به‌عنوان مراکز زندگی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی به‌شمار می‌روند. نتایج این پژوهش بر رابطه متغیرهای جمعیتی و مطبوعیت‌های شهری صحنه می‌گذارند. یافته‌ها مؤید تمایزات کمی و کیفی مطبوعیت‌ها در افراد، تفاوت‌های درونی مطبوعیت‌ها و تمایز در توزیع مطبوعیت‌ها در مناطق مورد بررسی و تأثیر همزمان متغیرهای جمعیتی و مطبوعیت‌ها بر تمایل به جابه‌جایی محل سکونت در افراد است. مطبوعیت‌ها نقش عمده‌ای در استقرار و سکنی‌گزینی افراد دارند. متغیرهای جمعیتی سن، جنس، تحصیلات، وضعیت فعالیت، درآمد، وضعیت تأهل و تجرد، وضعیت سرپرستی خانوار، طول مدت اقامت در محل سکونت دارای رابطه معنی‌دار با مفاهیم مطبوعیت‌های شهری هستند. سن و جنس به‌عنوان دو متغیر اصلی جمعیتی با مفهوم مطبوعیت محیط زیستی شهر نیز در ارتباط هستند. با افزایش سن بر اهمیت ارزش‌های مرتبط با محیط زیست در نظر پاسخگویان افزوده می‌شود و نشان داده شد که ذائقه مطبوعیتی زیست محیطی مردان با زنان متفاوت است. از طرفی یافته‌ها نشان داد که با افزایش سن از تمایل به جابه‌جایی پاسخگویان کاسته می‌شود. یکی از نتایجی که می‌توان از ترکیب این دو یافته به‌دست داد می‌تواند این باشد که اگر بالا رفتن سن نیاز به مطبوعیت‌های زیست محیطی را افزایش می‌دهد در حالی که احتمال جابه‌جایی را کاهش می‌دهد، پس این احتمال وجود دارد که جمعیت در همان محل سکونت خود متقاضی مطبوعیت‌های زیست محیطی باشد البته با ثابت فرض کردن تأثیر متغیرهایی مانند درآمد و موضوعات اقتصادی. بنابراین یک انرژی بالقوه برای جابه‌جایی در جمعیت

وجود خواهد داشت که به علل مثلاً اقتصادی نمی‌تواند به فعل تبدیل شود. پس باید مطبوعیت محیط زیستی در همان محل سکونت افراد ارتقا یابد که این هم مستلزم برنامه‌ریزی بسیار دقیق است.

از دیگر سو یافته‌های این تحقیق حاکی است که میانگین تحصیلات گروه سنی ۲۰-۲۹ ساله برابر ۱۳/۵ سال و میانگین تحصیلی گروه سنی ۳۰ سال و بیشتر معادل ۱۱/۸ سال است. در واقع سالمندان آینده نیز نسبت به سالمندان امروز تحصیل کرده‌تر خواهند بود و دیدیم که رابطه تحصیلات و مطبوعیت‌های فرهنگی نیز مستقیم و معنی‌دار است. در حقیقت جوانان متقاضی مطبوعیت‌های فرهنگی امروز در فاصله زمانی نه چندان دور در سنین سالمندی نیز متقاضی مطبوعیت‌های فرهنگی (متناسب با سن خود) خواهند بود. این امر با توجه به پویایی جمعیت ایران و سالمندی رو به افزایش ساختمان سنی باید مورد توجه قرار گیرد. از سوی دیگر علاوه بر سن و تحصیلات، چگونگی فعالیت و درآمد نیز با مطبوعیت‌های فرهنگی دارای رابطه هستند. مجموعه این متغیرها در واقع می‌توانند به‌عنوان پیش‌نیازهای ظهور طبقه خلاق که فلوریدا از آن نام می‌برد تلقی شوند. جوان‌ترها، تحصیل‌کرده‌ترها و صاحبان درآمد بالا اهمیت بیشتری برای مطبوعیت‌های مرتبط با فرهنگ و تفریح و بازآفرینی^۱ قایل هستند.

جوانی جمعیت و افزایش نرخ باسوادی و علی‌الخصوص افزایش سطح تحصیلات می‌تواند لزوم توجه به مطبوعیت‌های فرهنگی را توسط برنامه‌ریزان توجیه نماید. اگر بپذیریم که پیش‌نیازهای ظهور طبقه خلاق (با توجه به تعریف فلوریدا) در جمعیت امروز کشور مهیا است، آنگاه در چند دهه آتی و پس از آن به‌طور فزاینده با ظهور طبقه خلاق سالمند در کشور روبه‌رو خواهیم بود که با توجه به افزایش امید زندگی در دهه‌های آینده سال‌های بیشتری عمر خواهند نمود. فراهم آوردن نیازهای این جمعیت چه در زمان فعلی و چه در آینده از ابعاد مهم برنامه‌ریزی و دغدغه‌های اساسی به‌شمار می‌آید.

منابع

- بوئکین دانیل. و ادوارد کلا (۱۳۸۲). شناخت محیط زیست، ترجمه عبدالحسین وهاب‌زاده، جهاد دانشگاهی مشهد.
- پیرس. دیوید دبلیو و جرمی جی وارفورد (۱۳۷۷) *دنیای بیکران اقتصاد، محیط زیست و توسعه پایدار*. ترجمه عوض کوچکی، سیاوش دهقانپان، علی کلاهی اهری، دانشگاه فردوسی، مشهد.

- مرکز آمار ایران (۱۳۸۵) *گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن*.
محلانی، صلاح‌الدین (۱۳۷۲) *جامعه و محیط زیست*. آکادمی علوم اتحاد جماهیر شوروی. انتشارات
دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- میلر، جی تی (۱۳۸۲) *زیستن در محیط زیست*. ترجمه مجید مخدوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- Aplin, Graeme, et al (1999), *Global Environmental Crises*, Oxford University Press, Australia.
- Abernethy V. D. (1993) *Population Politics: The Choice That Shape Our Future*, Plenum, NY.
- Baldwin, Malcom F. (1971) Historic Preservation in the Context of Environmental Law: *Mutual Interest in Amenity, Law and Contemporary Problems*. Vol. 36, No.3, pp. 432-441.
- Bell, Karen (1999) Environmental Performance Indicators, Proposed Approaches to Indicators for Urban Amenity, *Ministry for the Environment, NZ*.
- Beyers, W. B. and D. P. Lindahi (1996) Lone Eagles and High Fliers in Rural Producer Services, *Rural Development Perspectives*. Vol. 11, (3). pp 2-10.
- Brockerhof, Martin. P. (2000) An Urbanization World, *Population Bulletin*, Vol, 55, No. 3, *Population Reference Bureau*. Washington DC.
- Brown, lester; Gary Gardner & Brian Halweil (2000), *Beyond Malthus. Nineteen Dimensions of the Population Challenge*, Earthscan, London.
- Burgess, E. (1967) *The Growth of the City: an Introduction to a Research Project*, in park et al: the city, 3rd edition, iniversity of Chicago press.
- Chapman, D. and Larkham, P. (1999) Urban Design, Urban Quality, and Quality of Life, *Journal of Urban Design*, Vol. 4. Vo 2, pp 211-231.
- Chi, Guangqing (2006) *Environmental Demography, Small Area Population Forecasting*, Dissertation, University of Wiscinsin, Madison.
- Clark, David E. and James C. Cosgrove (1991) Amenities Versus Labor Market Opportunities: Choosing the Optimal Dis tance to move, *Journal Regional Science*, Vol. 33, no. 3, pp. 311-328.
- Clark, Terry (2003) *The city as an intertainment Machine*, ed, Oxford: JAI Press/Elsevier.
- Clark, T. N., Lloud, R., Wong, K. K. and P. Jain (2002) Amenities Drive Urban Growth, *Journal of Urbn Affairs*, 24, (24), pp. 493-515.
- Coppack, Philip M. (1985) The Nature of Amenity, *Recreation Research Review*, No. 1, pp. 80-88.
- _____ (1988) Reflections on the Role of Amenity in Evolution of Urban of Field
Geografiska Annaler, Series B, Human Geography, Vol. 70, No. 3, pp. 353-361.

- Cromartie, John B. (2001) migrants in the Rural South Choose Urban and Natural Amenities, *Rural America*, Vol. 15, no. 4, pp. 7-18.
- Cudworth, E. (2003) *Environment and Society*, Routledge, London.
- Davanzo, Julie (2001) Environmental Implications of Population Dynamics, WWW.rand.org/popmatters.
- Dillman, Don A. (1979) Residential Preferences, Quality of Life, and the Population Turnaround, *American Journal of Agricultural Economics*, Vol, 61, No. 5, pp 960-966.
- Ehrlich, P. R, (1968) *The Population Bomb*, Ballantine, NewYork.
- Florida, Richard (2002) The Rise of Creative Class and How it's Transforming, *Leisure Community and everyday life*, Basic Books. new york.
- _____ (2004) *Cities and the Creative Class*, Routledge.
- Glaeser, Edward, Jed Kolko and Albert Saiz (2000) Consumer City. *National Bureau of Economic Research*, Working Paper 7790, WWW. nber. org/papers/w7790.
- Goe, W. R. and G.p. Green (2002) Analyzing the Relationship between Amenities and Change in the Well-being of Non-Metropolitan Localities, *Paper Presented at the Meeting of the Rural Sociological Society*, Chicago, IL.
- Gordon, P. and Richardson, H. W (2000) the Sprawl Debate: Let Markets Plan, *Journal of Federalism*, 31, (3), pp. 131-149.
- Graves P. E. and Donald M. Waldman (1991) Multimarket Amenity Compensation and the Behavior of Elderly, *The American Economics Review*, Vol. 81, No. 5. pp. 1374-1381.
- _____ R. L. Sexton and M. M. Arthur (1999) Amenities and Fringe Benefits: Omitted Variable Bias, *American Journal of Economics and Sociology*, Vol. 58, No. 3, pp. 399-404.
- Hall, P. (2000) Creative cities and economic development, *Urban Studies*, 37, (4) pp. 639-649.
- Halli, Shiva S. and K. V. Rao (1992) *Advanced Techniques of Population Analysis*, Plenum Press.
- Hardin, Garrett (1993) *Living Within Limits, Ecology, Economics, and Population Taboos*, OXford University Press.
- Harris, Frances (2004) *Global Environmental Issues*, John Wiley & Sons.
- Hill, David and Graham Spago (2002) *Urban Amenity Indicators, Prepared for the Ministry for the Environment and the Royal Society of New Zraland*, Hill Young Cooper LTD., NZ.
- Hobbs, D. J. and R. R. Campbell (1967) Traffic Flow and Population Change, *Business*

- and Government Review*, may/june 1967, pp. 5-11.
- Hunter, Lori. M., Jason D. Boardman and Jarron S. Onge (2004) The Association Between Natural Amenities, Rural Population Growth and Long Term Residents Economic WellBeing, *Institute of Behavioral Science Working Paper* EB2004-2005. University of Boulder, Colorado.
- Jakobs. J. (1961) *The Death and Life of Great American Cities*, Ransom house, Newyork.
- Kleinbaum, David G. (1994) *Logistic Regression: self learning text*. Springer, NewYok.
- Mahene, P. (2005) Implicit Cooperation between Generations and Environmental Amenity LERNA-INRA, Toulouse University, France.
- Mathor V. K. and Sheldon Stein (1993) The Role of Amenities in a general Equilibrium Model of Regional Migration and Growth, *Southern Economic Journal*, Vol. 59, No. 3, pp. 394-409.
- McKibben, Bill (1998) A Special Moment in History, *The Atlantic Monthly*, pp. 55-78.
- Meadows, D. H., D. L. Meadows; J. Randers, and W.W. Benrens (1972) *The Limits to Growth: A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Humankind*, New York, Universe Books.
- McNard, Scott (2002) *Applied Logistic Regression Analysis*, Sage Publications.
- Meyer, Judith W. and Alden Speare, Jr (1988) Distinctively Elderly Mobility: Types and Determinants, *Economic Geography*, Vol. 61, No. 1, pp. 79-88.
- Miller, Jack (2003) *America, S. Most literate Cities*, University of Wisconsin, White Water
- Mumford, L. (1937) What is a City? *Architectural record*, 82, (5), pp. 59-62.
- Parfect, M. and Power, G. (1997) *Planning for Urban Quality: Urban Design in Towns and Cities*, Routledge press, london, UK.
- Popp, David (2001) Altruism and Demand for Environmental Qualities, *Land Economics*, Vol. 77, No. 3, pp. 339-349.
- P. R. B (2009) *World Population Data Sheet*.
- Ren, Xuefei (2004) *Amenities and Urban Growth: An Explanatory Analysis*, University of Chicago.
- Roback, Jennifer (1982) Wages, Rents and the quality of Life, *Journal of Political Economy*, 90, (6), pp. 1275-1278.
- Roback, J. (1988) Wages Rents, And Amenities: Differences Among Workers and Regions *Economic Inquiry*, No. 26, pp. 23-41.
- Rogers, Andrie (1988) Age Patterns of Elderly Migration: An International Comparison, *Demography*, Vol 25, No. 3, pp. 355-370.

- Rathge, Richard and Paula Highman (1999) Population in the Great Plains: A History of Prolonged Decline, *Rural Development Perspective*, 13 (1).
- Shin, E; M. Hufschmidt; Y. Lee; J. E. Nickum and R. Gregory (1997) *Valuating the Economic Impacts of Urban Environmental Problems: Asian Cities*. UNDP/UNCHS/World Bank Urban Management and Poverty. U. S.
- Ullman, Edward L. (1945) Amenities as a Factor in Regional Growth, *Geographical Review*. Vol. 44, No. 1, pp. 119-132.
- UNFPA (2007) *State of World Population, Unleashing the Potentials of Urban Growth*.
- United Nations (1999 a) *Consequences of Rapid Population Growth in Developing Countries*, Taylor & Francis.
- United Nations (1999b) *Guide lines on Integrated Planning for Sustainable Development*.
- Veenhoven, Ruut (2000) The Four Qualities of life: Ordering Concepts and Measures of the Good Life, *Journal of Happiness Studies*, Vol. 1. pp. 1-39.
- Walters, William H. (2000) Types and Patterns of Later -Life Migration, *Geografika Annaler, Series B, Human Geography*, Vol. 82. No. 3. 99. 129-147.
- Wirth, I.. (1938) Urbanism as a Way of Life, *American Journal of Sociology*. 44, pp. 1-24.
- Ye, Lin (2006) *Urban Sprawl, Amenities and Quality of Life*, Dissertation, Department of urban and public affairs, university of Louisville, Kentucky.